

Zuhanás

Orovec Krisztina fordítása

Igen. Ez a valóság. A hátam mögött a víz hangos zubogással tölti föl a WC-tartályt. Sok mindenben csodálkozom, s a leginkább azon, hogy nem ordítok, nem jajveszékelek, hangtalanul szenvedek. Ha mindezt megelőzően azon gondolkodtam volna, hogyan viselkednék egy ilyen zuhanás során, valószínűleg azt hittem volna, ordítanék, mint egy sakál. No de, lám, most kiderült, oroszlánszívem van. Az oroszlánszívű ember a tükör előtt áll. Vicsorgok. Ha most valaki belépne a fürdőszobába, és meglátna, azt hinné, mosolygok – nagyon jól megtanultam kontrollálni az arczmaim. Ha a szemem nem lenne teli iszonyattal, magam sem észlelném, mennyire megváltozott a külsőm ahhoz képest, amilyen abban az időben voltam, amikor Terry, Doctor Rossi, Sonny Boy Williamson lemezeit hallgattam, és próbáltam úgy szájharmonikázni, mint ők. Időről időre belekortyoltam a konyakosüvegbe, és az ajtót néztem. Vártam, hogy Olja belépjen. Többé már senkit sem várok, és semmi sem ugyanolyan. Abban az időben nem is sejtettem, hogy ilyesmi megtörténhet, pedig mindig is hajlamos voltam a pesszimizmusra. De ami sok, az sok. Jajgatnom kellene egy kicsit, talán megkönnyebbülnék. Viszont senki sem hallana. Nem valószínű, hogy megkönnyebbülnék, ha önmagamnak jajgatnék. Így senki sem jajgat. Kihasználjam a ma esti koncertet, s jajgassak a mikrofonba: jaj, jaj, jaj, míg el nem veszik tőlem, s el nem zavarnak onnan? Fehér is feladná, levinné rólam a kezét. Mit tegyek? Van-e rá mód, hogy megállítsam, vagy legalább lelassítsam saját zuhanásomat? Egy esernyő talán segítene! Kicsi a valószínűsége, de érdemes kipróbálni. Ha az esernyő jól beválik a zuhanás lassításának eszközeként, beszerzek egy ejtőernyőt. Mit bánom én, ha kinevetnek. Jobban tennék, ha saját zuhanásukról gondolkodnának. Hová tűnhetett az esernyő? A szobában sincs. Ha-hóó, hol vagy? Sokáig kételkedtem benne, hogy az álom ilyen sokáig tarthat. Hihetetlennek tűnt, hogy ébren vagyok, s hogy minden teljesen normális körülöttem, s mégis:

nem érzem a talajt a lábam alatt. Hiszen nem vagyok én fakír! Gyaloglás közben is, ülés közben is, fekvés közben is, egyazon időben, minden környező dologgal együtt, zuhantam. Nem tudtam, mit tegyek, ezért úgy viselkedtem, mintha minden rendben lenne: rendszeresen tisztálkodtam, kielégítettem a fiziológiai szükségleteim, zenéltem, sokat dohányoztam és ittam, igyekeztem fenntartani a jó viszonyt a környezetemmel – bár ebben nem voltam túl sikeres –, és nem beszéltem a zuhanásról. Hiába, éreztem, hogy percről percre gyorsul az esés, és úgy döntöttem, lekeverek önmagamnak két pofont, és szembenézek az igazsággal. Sajnos kiderült: az igazság borzasztó, de most legalább tisztában vagyok vele, hogy is állnak a dolgok. Sehogy. Zuhanok. Van-e értelme ez után a felismerés után elmennem a koncertre? Máris kések! Szétbasszák a seggem. Úgy tűnik most, az órák másodpercmutatója még soha nem körözött ennyire sebesen. Ezért hát letöröm. Így ni. Működni fog az óra nélküle is, nincs is rá szüksége. Itt van! Hát hol voltál eddig te bolond szerkezet, tudod-e, mióta kereslek. Mikor akaszthattam ide? Ha most valaki azt mondaná nekem, hogy a tárgyak önmaguktól nem változtatják helyüket, nyakon csapnám ezzel az ernyővel. Ez lenne az. Kinyitottam az esernyőt. Így veszem fel én a harcot a zuhanás ellen. Ennél többre nem futja az erőmből. Sem a kedvemből, sem az erőmből. Nem mondom, hogy nem szeretném, szeretném, nagyon is szeretném, ha végre véget érne ez a zuhanás, de ha lehetséges, valahogyan saját magától érjen véget; ha most nekem kellene valamit tennem, cselekednem, akkor, köszönöm, nem kérek belőle. Nem bírom. Mások még ennyit sem tettek. Ha mindenki kinyitná az esernyőjét, lehet, hogy más szelek fújnának. De nem akarok én most kezdeményezni semmit sem, nem kapálózok. Minek is tenném. Ez nem az én stílusom, én vagyok a város legnépszerűbb bluesegyüttesének az énekese és szájharmonikása, és ügyelnem kell a méltóságomra. Elég rosszakat beszélnek rólam már így is. A zuhanásomat, akármilyen nehéz is lesz, méltósággal fogadom el, ernyővel a fejem felett. Feszésre húzom a pertlit a bakancsomon, fölhúzom a katonadzsekit, leellenőrzöm, hogy mindkét szájharmonika ott van-e a jobb felső zsebben, kinyitom a hűtőszekrényt, kiveszek két doboz sört, és az alsó zsebeimbe süllyesztek egyet-egyed. Jól jön majd a koncerten. Megfeledkeztem-e valamiről? Nem. Az udvarban összefutok anyámmal. Zuhan, siklik a levegőben, magától értetődő természetességgel. A rajzfilmekben se látni ilyet. Ha nem lenne tragikus, megpukkadnék a röhögéstől. Köszönök neki, rám néz, és elfordítja a fejét. Jó dolog, hogy a szüleim nemigen szólnak hozzám attól a naptól fogva, amikor feketére festettem a szobám ablakait, plafonját és falait, különben ki tudja, mi mindent vágna a fejemhez. Kiléptem a kapun, és a városközpont felé tartok, az egyenes

szögben lefelé zuhanó háztömbök között. Emberek sokasága ezekben az esti órákban nem a híradót hallgatja otthonában, hanem közönyösen, legalábbis közönyösséget színlelve részt vesz a közös zuhanásban. Rajtam kívül senki sem nyitotta ki esernyőjét, és mást sem tettek a zuhanás lassítása érdekében. Talán csak ez a piros bőrdzsekis lány, aki rágózik, és buborékokat fúj. Kicsi buborékok azok a lányhoz képest, de legalább tesz valamit. Egymásra nézünk, mosolygunk. Az esernyőt kivéve semmiben sem különbözök a többiektől. Mindannyian egyformán tetszhalottak vagyunk. Meredten bámulunk egymásra, hallgatunk, és zuhanunk, csendben, mint a hópelyhek. Ezer és ezer ember. Lobog a hajunk, könnyezik a szemünk, a nők szoknyája fel-fellibben. Nem igazán tűnik úgy, hogy a többiek, esernyő nélkül, gyorsabban zuhannának, mint én. Hiábavaló az igyekezetem. Mikor arra gondolok, hogy föltúrtam az egész szobát az ernyő után kutatva, elszomorodok. Talán hamarosan mégis hatni kezd az esernyő, talán lassítja majd a zuhanásomat. Ugyan már! Butaság ebben hinni, túl kicsi az átmérője. Bárcsak könnyebb lennék! Fogykúrázni fogok, s még többet dohányozni. Nahát, nincs egy szál cigim se. Úgyis elkéstem, egy perc ide vagy oda, mindegy már. Vennem kell. Most már a garázsban van anyám, apámmal, szinte hallom, ahogy pletykál rólam. Már megint rájött a bolondóra, nyitott ernyővel ment el itthonról, emberség, ilyen szép időben, legalább ha nappal lenne, akkor mondhatnám, hogy napernyőként szolgál neki, de már rég bealkonyodott, mit szólsz te ehhez? És akkor mindketten hallgatnak, de anya nem bírja sokáig, ki akar préselni apámból legalább egy szót. Szerinted drogozik? Apám pedig, mint egy patkány kandikál ki az autó alól, csupa zsír és kosz, egy villanyégőben végződő hosszabbítót tart az egyik kezében, csőfogót vagy csavarkulcsot a másikban, és kiabálni kezd: hát nem megmondtam, hogy többé nekem őt szóba ne hozzad? Néha úgy érzem, legszívesebben visszamennék, bezárnám és ott hagynám őket. Ők a hibásak mindenért. Ha hittem volna az égbe emelkedésről szóló népszerű prédikációkban, talán a zuhanást is számba vettem volna – bár a zuhanásból még a z-t sem említette senki, nemhogy legalább egy-két szóban tájékoztasson róla –, s ha számba vettem volna, talán föl is készülhettem volna rá. Nem tudom, hogyan, valahogyan. Ha máshogy nem, vettem volna egy nagyobb esernyőt. Ellenben, ők hitetlent faragtak belőlem. Szívesen megkérdezném most tőlük, hogy vajon mit mondatok ti és a ti materializmusotok minderre. Valószínűleg nem értenék, hogyhogy „minderre”, miről beszélek, miféle zuhanást emlegetek. Ilyenek az emberek. Akár le is rajzolhatnád nekik, hiába. Visszaüt még a materializmusuk. Ezért hát köpök a materializmusukra. Pü! Elnézést, asszonyom, kérem, bocsásson meg, nem volt szándékos... Elinal. Valaki szét fogja verni a pofámat. Na-

hát, mennyi nép jött ki az utcára, zuhanni. Fenséges látvány, ahogy mindannyian együtt zuhanunk a nagy semmibe. Igaz, vannak exhibicionisták, akik zuhanás közben különböző cifra mutatványokat végeznek, vannak fejjel lefelé zuhanók is, de ezek ritka kivételek, a többség nyugodtan viselkedik, mintha nem ránk tartozna, ami történik. Úgy látom, vannak olyanok is, akik elégedetten dörzsölik a tenyerüket, és fohászknak, bárcsak minél tovább tartana ez a zuhanás. Nekik, szemmel láthatóan, soha nem ment jobban a soruk. A bácsika, aki cigarettával kínál, az esernyőre néz, és rám kacsint. Rokonszenves vagyok neki. Ha nem sietnék, elővinném a szájharmónikát, és elmuzsikálnám a *Down and out blues*-t, de ez már több lenne a soknál. Igaz, Fehér kedvel engem, fogalmam sincs, miért, és ő az együttes feje, egyben a legnagyobb autoritás, de nem tudom, meddig bírja még a hátát tartani értem. A többiek mind a távozásomat szorgalmazzák. Nem tudom, Fehér tényleg komolyan beszél-e vagy hülyéskedik, mikor azt mondja, hogy én vagyok az egyetlen igazi művész a bandában, a többiek csak melósok, de azt tudom, hogy a többiek komolyan gondolják, amit állítanak, s azt állítják, hogy nagyképű fasz vagyok. Igaz, ami igaz, elégük lehet az akaratlan túlkapásaimból, de igaz az is, hogy közel s távol nincs nálamnál jobb szájharmónikás, és senki sem ismeri olyan jól a bluest, mint én. Akkoriban éjjel-nappal hallgattam a lemezeket, ittam a konyakot, álmodoztam New Orleansról és vártam Olját. Amikor megérkezett, csokolóztunk, szótlantul, levegővétel nélkül, mohón és vadul; össze-összeütödték a metszőfogaink, gyakran kivérzett az ajkunk. Leheveredtünk a padlóra, összefonódva, simogattuk és fogdostuk egymást, dörgölözve, lángoló szenvedéllyel, de nem vettünk le egyetlen ruhadarabot sem. Blues szólt a lemezről, forgott velünk a szoba. Levegő után kapkodtunk, hogy el ne ájuljunk, hogy el ne hamvadjunk a szenvedély tüzeiben. És így tovább, hosszú, hosszú ideig. A lemez is elhallgatott már, de a szoba még mindig forgott. Valamivel később meg csak feküdtünk egymás mellett, és bámultuk a mennyezetet. Némelyik lemez nem csendesült el önmagától, és órákon át hallgattuk a köröző tű csikorgását. Olja arcán még sokáig nem halványult a pír. Rágyújtott, és percenként odanyújtotta nekem is a cigarettát, hogy beleszívjak. Ki gondolta volna akkor, hogy beteg, és hogy szerelmesen, szűzen fog meghalni hamarosan. Jaj, istenem! Amikor a göröngyök dübörögni kezdtek a koporsóján, elszöktem a temetőből, betértem a festékesboltba, és vettem egy ötliteres kiszerezésű fekete festéket meg egy ecsetet, hazamentem, és azóta feketére festett szobában élek. Csaó, baby! Beléptem a klubba. A bandatagok komor arccal fogadtak. Még Fehér tekintete is elborult. Ezúttal egész biztosan megkapom a magamét. Mind-egy is, hiszen úgyis zuhanórepülésben vagyunk mindannyian. Következe-

tes maradok mindvégig, s lesz, ami lesz. Készen állok a lincselésre. Tudom, nem kellene, de ez erősebb nálam. A pulthoz álltam, konyakot rendeltem. Biztosan arra számítottak, hogy majd zihálva rohanok oda hozzájuk bocsánatért esedezni. Ezzel a konyakos dologgal olajat öntöttem a tűzre. Forgatják a szemüket. A pincér döbbenetesen néz rám, színültig tölti a poharat, de míg nyújtja, kilöttyen egy kevés. Vajon mi lesz most? Látom, ahogy Fehér komor arca mosolygósra vált. Az esernyőmet nézi. Természetesen még mindig a fejem fölött tartom. A másik kezemmel ledöntöm a konyakot. Ők már felvették a hangszereket, készen állnak. A pincér elvonszolja az üres sörösüvegekkel teli ládákat a raktárhelyiségbe. Átvágok a füstön és a tömegben, elnézést, egy kis helyet, és beállok az együttes tagjai közé. A közönség türelmetlen. Még jó, hogy nem tört ki verekedés. Az utóbbi hetekben meglehetősen idegesek, törnek-zúznak. Fehér attól tart, szóbeszéd tárgya lesz, hogy agressziót kelt a zenénk, és akkor majd egyik klub sem hív bennünket. Biccentek minden bandatagnak külön-külön, az üdvözlés jeléül. Észre kell vennem: sem ők, sem a közönség nem zuhan gyorsabban, mint én, pedig egyikőjüknek sincs esernyője. Itt az ideje, hogy feladjam. Összecsukom az ernyőt, és a lábam mellé teszem. Látom, hogy a közönségben összecsapódnak a tenyerek, de semmit sem hallok. Lehet, hogy a zuhanásom annyira felgyorsult, hogy már nem regisztrálok a hangokat? A pincér kivonszolja a raktárból a teli sörösüvegekkel megrakott ládákat. Mint egy refrén, úgy tér vissza emlékeimbe az az időszak, amikor még volt talaj a lábam alatt, és Oljával feküdtünk a padlón. Emlékszem, egyszer fölkeltem, és a túlzottan is szűk, kopott kék farmernadrágjában néhány lépést tett a szobában, és ahelyett, hogy megfordította volna a lemezt – bekapcsolta a rádiót. A rádióból pedig egy agresszív férfihang szólt, amely arról akart meggyőzni bennünket, hogy égi felemelkedés vár ránk. Ekkor hallottam először ezt a mesét a felemelkedésről. Olja szemeiben félelem tükröződött, felkeltem, és odaálltam mellé. Néztük a rádiót, s képtelenek voltunk közelíteni hozzá, nem voltunk képesek kikapcsolni. Most úgy gondolom, attól a naptól kezdett kicsúszni a talaj a lábunk alól. Nekem mindegy, hogy holnap földet érek-e, s agyonütöm magam, vagy pedig soha nem lesz vége ennek a zuhanásnak, mondtam a mikrofonba a közönségnek a szokásos „jó estét” üdvözlés helyett. Látom, ahogy helyeslően emelik a kezüket, és arckifejezésükből ítélve úgy vélem, azt kiabálják: jeee, de továbbra sem hallok semmit. A dzsekim zsebéből előveszem a szájharmónikát, Fehér biccentett a fejével, majd lassan ajkaimhoz emelem a hangszert.

Transznacionális irodalmi folyamatok

Jegyzet a fordításhoz

Az elbeszélés magyar fordítása egy háromnapos, Karlócán megrendezett fordítói műhelyben keletkezett. Ez a műhely része a *Folyamatban levő irodalom* elnevezésű transznacionális projektumnak, amelyet a karlócai székhelyű Műfordítók Nemzetközi Központja és a Halma Háló (európai művelődési központok hálója) szervez az Európai Bizottság támogatásával.

Vladan Matijević NIN-díjas író is részt vett a műhely munkájában, együtt dolgozott a műfordítókkal, akik első alkalommal ültették át az ő elbeszéléseit bolgár, román, albán, illetve magyar nyelvre. Az elbeszélések a szeptemberben megrendezett *Folyamatban levő irodalom* elnevezésű irodalmi esteken kerültek bemutatásra Karlócán. A műhelymunka másik eredménye Vladan Matijević újabb elbeszéléseinek ötnyelvű kötete lesz. A kiadvány a nyár folyamán napvilágot látott a Zoran Stojanović Kiadóház gondozásában.

A műhely műfordítói: Ruzanka Ljapova (bolgár nyelv), Ileana Ursu (román nyelv), Milena Selimi (albán nyelv), Orovec Krisztina (magyar nyelv).

O. K.